

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสด้านการบริหารการศึกษา A Competency Development Model in Educational Administration of Temple Abbots

อุบล อุดร Ubol Udorn^๑

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai^๒

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา และ ๓) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษเอกสาร ด้วยแบบศึกษาเอกสารและนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูป พัฒนารูปแบบโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ มีระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อตรวจสอบรูปแบบด้วยการสัมมนาเพื่อรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ และแจกแบบสอบถาม ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ รูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ขาดทรัพยากรบุคคล เช่น ครูผู้สอนหรือครูพระ ขาดความรู้การเรียนการสอนการบริหารหลักสูตร การวัดและประเมินผล ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในการศึกษา

๒. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา มีส่วนประกอบของรูปแบบ ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ประกอบด้วย ๑) หลักการ ๒) สภาพแวดล้อม ๓) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ กระบวนการ ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบสมรรถนะ ๒) วิธีการพัฒนาสมรรถนะ ๓) หลักการบริหารการศึกษา และส่วนที่ ๓ การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการเรียนการสอน ๒) การติดตามการดำเนินการ ๓) การประเมินผล

๓. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา ความเหมาะสมของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก ควรนำ CPEA MODEL มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา, การบริหารการศึกษา

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research was aimed to 1) study the current state of problems in competency development in educational administration of temple abbots, 2) to develop a competency development model in competency development in educational administration of temple abbots, and 3) to evaluate the competency development model in competency development in educational administration of temple abbots. The qualitative data were collected from documents, in-depth interviews and focus group discussions with 10 key-informants and then analyzed by content analysis. The quantitative data were collected by questionnaire from 400 sample abbots and analyzed by mean, percentage and standard deviation.

The research results found that:

1. The current problems in competency development in educational administration of temple abbots indicated that; the budget for education operation was lower than the work load, the temples lacked of qualified teachers and the existing teachers had limited capacity in curriculum management and measurement and evaluation.

2. The development of competency development in educational administration of temple abbots consisted of 3 major parts; 1) Lead consisting of principle, environment and objective, 2) Process consisting of competency factor, competency development method and educational administration principle, and 3) Application consisting of teaching and learning preparation, operation monitor, and evaluation.

3. The evaluation result of the competency development model in competency development in educational administration of temple abbots was at the high level overall. It was suggested that CPEA Model be implemented in educational administration development.

Keywords : Development Model, Educational Administration.

บทนำ

การจัดการศึกษาของสงฆ์ไทยเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาของภาครัฐที่มีต่อพระสงฆ์ โดยมีลักษณะแบบให้เปล่า ผู้เรียนไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย เนื่องจากอาศัยศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาทำนุบำรุงและจากทางภาครัฐ ในปัจจุบันการจัดการศึกษามีหลากหลายและมีองค์กรรับผิดชอบหลายองค์กร เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรม บาลี อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ โดยมีกรมศาสนาเป็นผู้สนองนโยบาย การศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ มีการบริหารจัดการและงบประมาณที่ชัดเจน การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ อยู่ในความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัยสงฆ์และคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์การจัดการศึกษาสงฆ์ก็เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาทางโลกคือ จะต้องมีความดีแต่จะมีคุณภาพที่ดีได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ หลักสูตรที่เหมาะสม การวัดประเมินผล งบประมาณ การบริหารจัดการที่เหมาะสม ฯลฯ การศึกษาวิจัยสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาสงฆ์ตามองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ต่อไป (สุภาพร มากแจ้งและคณะ, ๒๕๔๒)

ปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ แม้การศึกษาพระปริยัติธรรมจะอยู่ในความดูแลของกรมการศาสนา แต่การบริหารจัดการนั้นแยกส่วนออกจากกัน ระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กับแผนกสามัญศึกษา โดยแผนกธรรม-บาลี อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ร่วมกับมหาเถรสมาคม กรมการศาสนาทำ

หน้าที่สนองนโยบายลักษณะการบริหารจัดการรวมอยู่ในระบบการปกครองคณะสงฆ์ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจนต่างแผนกสามัญศึกษาที่ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ มีองค์กรการศึกษาดูแลบริหารจัดการตามลำดับตั้งแต่กลุ่มโรงเรียน สำนักศึกษาธิการจังหวัด โดยมีหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสนับสนุนช่วยเหลืออีกทางหนึ่ง โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศาสนา

ปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาของคณะสงฆ์ระบุตรงกันถึงปัญหาการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน แม้ในรายงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกรมศาสนา ปีงบประมาณ ๒๕๓๙ ซึ่งจัดทำ โดยกองแผนงานกรมการศาสนา ก็ยังระบุถึงปัญหานี้เช่นเดียวกัน

ปัญหาคุณภาพของบุคลากร รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาของคณะสงฆ์ล้วนกล่าวถึงปัญหาคุณภาพของครู และนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และแผนกธรรม-บาลีว่า ขาดสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนและการใช้สื่อการสอนเนื่องจากไม่ได้ศึกษาวิชาครู เพราะระเบียบว่าด้วยการศึกษาปริยัติธรรมทั้งแผนกสามัญศึกษา และแผนกธรรม-บาลี ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติผู้สอนว่าต้องมีวุฒิทางครู กำหนดเพียงวุฒินักธรรม วุฒิเปรียญธรรม สำหรับผู้สอนวิชาธรรม และบาลี ส่วนผู้สอนวิชาสามัญให้มีวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปัญหาการสอน ปัญหาการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งเรื่องการบริหาร

สถานศึกษา อาคารสถานที่ การบริหารวิชาการ การบริหารหลักสูตร การวัด และประเมินผล เป็นผลเนื่องมาจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ขาดความรู้ทางการศึกษาและการบริหารการจัดการ เนื่องจากไม่ได้กำหนดไว้ในคุณสมบัติผู้บริหารและครูสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอน แม้กรมการศาสนาจะจัดทำ โครงการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูอยู่เสมอ ก็ไม่อาจแก้ปัญหาได้มากเนื่องจากอัตราการเข้า-ออกของครูมีการเคลื่อนไหวสูง ตลอดเวลาเพราะค่าตอบแทนการสอนต่ำ

ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน การจัดการศึกษา ในระบบโรงเรียน ส่งผลกระทบให้ผู้เรียนต้องเดินทางมายังสถานศึกษา หากสถานศึกษาอยู่ห่างไกล ผู้เรียนย่อมเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้จ่ายในการเดินทาง และพำนัก ตลอดจนอาหารการกิน อาคารสถานที่ยังไม่เพียงพอและอยู่ในสภาพที่ต้องปรับปรุง กล่าวคือ มีเสียงรบกวน ขาดสมาธิในการเรียน ห้องเรียนขาดอุปกรณ์ ตกแต่ง ห้องบางสถานที่แสงสว่างไม่เพียงพอ อากาศร้อนอบอ้าว และขาดห้องพิเศษต่างๆ ที่ช่วยในการเรียนการสอน เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องฝึกงาน ห้องสมุด เป็นต้น นอกจากนี้ยังขาดแคลนที่พักสงฆ์และภัตตาหาร สำหรับนักเรียนโดยเฉพาะวัดที่อยู่ห่างไกล และมีนักเรียนมาก (มนัส ภาคภูมิ และคณะ, ๒๕๓๘:๗๓)

การบริหารวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญาเอกซึ่งทุกโรงเรียนทุกสถาบันต้องมีการวางแผนและส่งเสริมในด้านวิชาการให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนแล้วจบออกมามีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ก็ต้องเน้นการ

บริหารวิชาการให้ทันต่อโลกต่อสถานการณ์ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง เพื่อ พระ ภิก ขุ สาม เณร จะ ได้ มี ความ รู้ ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรมสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาตราบนานเท่านานต่อไปในปัจจุบันและอนาคต สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลาย ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาในปัจจุบันการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริงประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นอกจากนั้นยังพบว่าการสร้างพันธะสัญญาการดำเนินงานและการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นสำคัญ แนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาธีรเพชร ธีรเวที, ๒๕๕๘:๑๙-๓๒)

การศึกษาของสงฆ์เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งที่เจ้าอาวาสต้องดูแล ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องมีความรู้ ความสามารถ พอสมควรในการบริหารการจัดการ แต่พบว่าในปัจจุบันมีวัด

จำนวนมาก ไม่ได้จัดการการศึกษาให้กับพระ
 เณร กล่าวคือ มีจำนวนสำนักเรียน พระปริยัติ
 ธรรมจำนวน แห่ง จากวัดทั้งหมดทั่วประเทศ ๔
 หมื่นกว่าแห่ง คิดเป็นเพียง % โดยเฉพาะวัดที่จัด
 การศึกษาประเภท พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ
 ๔๐๐ แห่ง ผลประเมิน สมส. พบว่ามีเพียงแห่งที่
 ผ่านการประเมิน แสดงให้เห็นว่าศักยภาพด้าน
 การบริหารการศึกษาของเจ้าอาวาสยังไม่ได้
 มาตรฐานจึงเป็นที่มาของการทำการวิจัยในเรื่อง
 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการ
 ระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมานี้ ได้ส่งผลกระทบต่อ
 จนกลายเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องขึ้นในระบบ
 การศึกษาคณะสงฆ์ไทย อันเป็นรากฐานที่สำคัญ
 ของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาดังกล่าว
 จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบการพัฒนา
 สมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้าน
 การบริหารการศึกษา ด้วยปัญหาทั้งภายในและ
 ภายนอกดังกล่าว ทำให้การบริหารงานวิชาการ
 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
 ของคณะสงฆ์ไทยประสบความสำเร็จยาก ก้าวไป
 อย่างไรทิศทาง และมีความสับสนในการสนับสนุน
 ของคณะสงฆ์ระดับสูงและการอุดหนุนจาก
 หน่วยงานของรัฐ ขณะที่กระแสจากข้างนอกก็
 มองเห็นความสำคัญของการศึกษาคณะสงฆ์
 น้อยลงไปทุกที (กองพุทธศาสนศึกษา, ๒๕๕๓)

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาสมรรถนะ
 ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้าน
 การบริหารการศึกษา

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
 พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสด้านการบริหาร
 การศึกษา

๓. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
 พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสด้านการบริหาร
 การศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม
 วิธี (Mixed Method Research) โดยมีรายละเอียด
 ขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนา
 สมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้าน
 การบริหารการศึกษา โดยการ ๑) การศึกษาตำรา
 เอกสาร บทความวิชาการ สื่อออนไลน์ และงานวิจัย
 ที่เกี่ยวข้อง และ ๒) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
 สำคัญ จำนวน ๑๐ รูป ด้วยการเลือกเจาะจง
 (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
 พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหาร
 การศึกษา ๑) ยกร่างพัฒนารูปแบบการพัฒนา
 สมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้าน
 การบริหารการศึกษา ๒) โดยการสนทนากลุ่ม
 (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐
 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ ๓ ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
 พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหาร
 การศึกษา ๑) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Seminar)
 เชิงคุณภาพ ๒) ตรวจสอบโดยการตอบแบบสอบถาม
 (Questionnaire) เชิงปริมาณ ๓) แก้ไขปรับปรุง
 และตรวจสอบประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
 พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหาร
 การศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การ
 สัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๑) การวิเคราะห์

เอกสาร (Document Analysis) ๒) การสัมภาษณ์ (Interview) สรุปผลตามแบบสัมภาษณ์ และ ๓) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปผลการสนทนากลุ่ม ๔) การสัมมนา (Seminar)

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๒) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของความเหมาะสม และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลผลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยใช้มาตรฐานการตรวจสอบด้านความเหมาะสม หมายถึง มาตรฐานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามความเหมาะสม ทางด้านการบริหารการศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

๑. สรุปผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑) สภาพปัจจุบันปัญหาด้านการบริหารการศึกษา พบว่า ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ขาดทรัพยากรบุคคล เช่น ครูผู้สอน หรือครูพระ ขาดความรู้การเรียนการสอนการบริหารหลักสูตร การวัดและประเมินผล ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในการศึกษา

๒) แนวทางแก้ไขการบริหารการศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารบุคคล เป็นกระบวนการในการแสวงหาบุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้ได้คนมาร่วมงาน การบริหารงบประมาณ เป็นแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับรายรับและรายจ่าย เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน การบริหารงานทั่วไป เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่นๆ

๓) การนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารการศึกษา พบว่า การศึกษา เป็นการจัดการ

บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมที่เหมาะสมกับแผนกธรรม การฝึกอบรม เป็นกระบวนการต่างๆ ใช้เพื่อช่วยให้พระสังฆาธิการมีความรู้ ทักษะ ทศนคติที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น เจริญขึ้น เช่น พัฒนาความคิด พัฒนาความรู้ พัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาจิตใจ ด้านการบริหารการศึกษา

๒. สรุปผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสด้านการบริหารการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำการบริหารการศึกษา

๑.๑ หลักการบริหารจัดการด้านการศึกษา เป็นผู้รู้จักเหตุ มีหลักการ หลักเกณฑ์ในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าตัดสินใจ เป็นผู้ที่มีความรู้ในงาน ยอมรับผลการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนเหมาะสมในฐานะ ผู้บริหารและเป็นแบบอย่างที่ดี

๑.๒ วัตถุประสงค์การบริหารจัดการศึกษา เพื่อนำความรู้ไปเผยแพร่เทศนาสั่งสอนคนอื่น เพื่อความเข้าใจหลักธรรมที่ถูกต้อง

๑.๓ สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการศึกษา การสร้างมาตรฐานห้องเรียนที่มีความพร้อม และทันสมัย อาคารสถานที่ สำนักเรียนมีอาคารเรียนเพียงพอ มีความเหมาะสมและมีความสะอาด

ส่วนที่ ๒ กระบวนการพัฒนาการบริหารศึกษา

๒.๑ องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารจัดการศึกษา ด้านความรู้ มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัย และสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ มีพื้นฐานความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความรู้ความเข้าใจภาษาบาลี อย่างถ่องแท้ กว้างขวางและลึกซึ้ง ด้านทักษะ มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการ

ประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา มีทักษะ ความสามารถ ความประพฤติ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา มีทักษะการสอนที่ดี ด้านลักษณะเฉพาะ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรมเป็นผู้โอ้ออมอารีย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้บริการด้วยความจริงใจ ความเป็นประชาธิปไตยและใช้การทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นๆ พร้อมที่จะรับความสำเร็จและความล้มเหลวร่วมกัน ด้านคุณค่า มีนโยบายการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ที่เป็นเอกภาพ ผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา มีคุณภาพ สามารถชี้นำความถูกต้องแก่สังคมได้ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความรู้ ความเข้าใจ ทั้งปริยัติปฏิบัติ และปฏิเวธ

๒.๒ วิธีการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการศึกษา การศึกษา มีการจัดการบริหาร การศึกษาที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน สร้างระบบและมาตรฐานการศึกษา ที่มีความพร้อมในเบื้องต้น การฝึกอบรม มีการนิเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนสม่ำเสมอ มีการจัดฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนา มีการพัฒนาวินัยคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่ดีของผู้สอน มีการจัดเตรียม ปรับปรุง และพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ หลักการบริหารจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง มีการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และ

สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ ทุกช่วงชั้น ควรส่งเสริมให้จัดทำแผนจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความรู้ ความถนัดของผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารบุคคล ควรมีการสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ ของบุคคล หน่วยงาน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตร ควรมีการสรรหาครูที่มีความพร้อมด้านการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่และให้บริการด้านต่างๆ ของครู/บุคลากร การบริหารงบประมาณ ควรมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณครอบคลุมภารกิจทุกด้านอย่างเหมาะสม ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเพียงพอ ควรมีงบประมาณสนับสนุน และพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างเพียงพอ การบริหารงานทั่วไป มีการจัดกระบวนการการนิเทศภายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย มีการดูแลด้านความสะอาดของอาคาร สถานที่ บริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๓ การนำรูปแบบไปใช้การบริหารการศึกษา

การเตรียมการเรียนการสอนการศึกษา การติดตามการดำเนินการ การศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์การประเมินผล การเรียนการสอนการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ

๓. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้าน

การบริหารการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ (Seminar) เชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ๑) หลักการการบริหารด้านการศึกษา ๒) วัตถุประสงค์การบริหารด้านการศึกษา ๓) สภาพแวดล้อมของพระสังฆาธิการ มีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ หลักการการบริหารด้านการศึกษา คือ ๑) เป็นผู้รู้จักเหตุ มีหลักการ หลักเกณฑ์ในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าตัดสินใจ ๒) เป็นผู้ที่มีความรู้ในงาน ยอมรับผลการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนเหมาะสมในฐานะผู้บริหารและเป็นแบบอย่างที่ดี

๑.๒ สภาพแวดล้อมการบริหารด้านการศึกษา คือ ๑) การสร้างมาตรฐานห้องเรียนที่มีความพร้อมและทันสมัย ๒) อาคารสถานที่สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมมีอาคารเรียนเพียงพอ มีความเหมาะสมและมีความสะอาด ๓) มีบรรยากาศทางธรรมชาติที่ร่มรื่นและเอื้อต่อการเรียนการสอน

๑.๓ วัตถุประสงค์การบริหารด้านการศึกษา คือ ๑) เพื่อนำความรู้ไปเผยแพร่เทศนาสั่งสอนคนอื่น ๒) เพื่อความเข้าใจหลักธรรมที่ถูกต้อง ๓) เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจร่วมกันขององค์กรในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม

ส่วนที่ ๒ กระบวนการพัฒนาการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ๑) องค์กรประกอบสมรรถนะ ๒) วิธีการพัฒนาสมรรถนะ และ ๓) หลักการบริหารการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ องค์กรประกอบสมรรถนะการบริหารด้านการศึกษา มี ๔ ข้อย่อย ได้แก่ ๑) ด้านคุณค่า มีผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา มีคุณภาพสามารถชี้้นำความถูกต้องแก่สังคมได้ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความรู้ ความเข้าใจ ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

นโยบายการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ที่เป็นเอกภาพ ๒) ด้านความรู้ พื้นฐานความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัยและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ มีความรู้ความเข้าใจภาษาบาลี อย่างถ่องแท้ กว้างขวางและลึกซึ้ง ๓) ด้านทักษะ มีทักษะความสามารถ ความประพฤติ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา มีทักษะการสอนที่ดี มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ๔) ด้านลักษณะเฉพาะ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นๆ พร้อมทั้งจะรับความสำเร็จและความล้มเหลวร่วมกัน เป็นผู้โอปออ้อมอารีย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้บริการด้วยความจริงใจ มีความเป็นประชาธิปไตยและใช้การทำงานเป็นทีม

๒.๒ วิธีการพัฒนาสมรรถนะการบริหารการศึกษา มี ๓ ข้อย่อย ได้แก่ ๑) การศึกษาสร้างระบบและมาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม ที่มีความพร้อมในเบื้องต้นมีการจัดการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ๒) การฝึกอบรม มีการจัดฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีการนิเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนสม่ำเสมอ ๓) การพัฒนา มีการพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมที่ดีของผู้สอน มีการจัดเตรียม ปรับปรุง และพัฒนาการสอนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ หลักการบริหารการศึกษา มี ๔ ข้อย่อย ได้แก่ ๑) การบริหารงานทั่วไป มีการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ มีการจัด

กระบวนการการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย มีการดูแลด้านความสะอาดของอาคาร สถานที่ บริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการเรียนการสอน ๒) การบริหารงบประมาณ ควรมีงบประมาณสนับสนุน และพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างเพียงพอ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเพียงพอ ควรมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณครอบคลุมภารกิจทุกด้านอย่างเหมาะสม ๓) การบริหารบุคคล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตร มีการสรรหาครูที่มีความพร้อมด้านการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่และให้บริการด้านต่างๆ ของครู/บุคลากร มีการสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล หน่วยงาน ๔) การบริหารงานวิชาการ มีการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ ทุกช่วงชั้น มีการส่งเสริมให้จัดทำแผนจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง

ส่วนที่ ๓ การนำรูปแบบไปใช้การบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการเรียนการสอนการศึกษาพระปริยัติธรรม อยู่ในระดับมาก ๒) การติดตามการดำเนินการ การศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับปานกลาง ๓) การประเมินผล การเรียน

การสอนการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่าง
สม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหาร
การศึกษา พบประเด็นสำคัญในการนำมา
อภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาสมรรถนะ
พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหาร
การศึกษา พบว่า ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ
สำหรับการดำเนินงาน ขาดทรัพยากรบุคคล เช่น
ครูผู้สอน หรือครูพระ ขาดความรู้การเรียนการ
สอนการบริหารหลักสูตร การวัดและประเมินผล
ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในการศึกษา ดังต่อไปนี้
๑) ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการ
ดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรธนิ
นทร์ การะวิโก (๒๕๕๘) ที่พบว่า ความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔
โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔
ด้านการบริหารวิชาการ ในระดับมาก ด้านการ
บริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ด้านการ
บริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก และด้านการ
บริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก ๒) ขาดทรัพยากร
บุคคล เช่น ครูผู้สอน หรือครูพระ ซึ่งสอดคล้อง
กับงานวิจัยของพระมหาอำนาจ ปวทุฒโน
(๒๕๕๖) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการ
การศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ พระ
สังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่
เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่
เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความ
สอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอด
จนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียนเพื่อ

ส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคลคือพระภิกษุ
สามเณร ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุ
พระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหา
อุปสรรคการจัดการเพื่อการบูรณาการที่ไม่
เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมใน
ปัจจุบันนี้ สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่
ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสม กระบวนการจัดการ
ภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหาร
บุคคล (Man) การบริหารการเงิน (Money) การ
บริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการ
จัดการ (Management) เป็นต้น และสอดคล้อง
กับวิชญาภา เมธีวรฉัตร (๒๕๕๗) ที่พบว่า สภาพ
ทั่วไปของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาย
วิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
ตอนล่าง ๒ ในด้านการฝึกอบรมนโยบายการ
จัดการอบรมบุคลากร เชิงวิทยากรทั้งภายใน
และภายนอกมาอบรม ในด้านการศึกษา
สนับสนุนการศึกษาต่อของบุคลากรในระดับที่
สูงขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และใน
ด้านการพัฒนา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้
บุคลากรพัฒนางานของตนเอง พัฒนาให้
บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ส่วนการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ตามลักษณะ ๕ ด้าน คือ ด้าน
บุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ
ด้านความคิดสร้างสรรค์ นั้น บุคลากรควรมี
บุคลิกภายนอกที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดี มี
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ บุคลิกภายใน ต้อง
เป็นคนที่มีความตั้งใจที่ดีงาม มีเจตคติที่ดี เป็นคนใจ
เย็น อารมณ์ดี มีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี ๓)
ขาดความรู้การเรียนการสอนการบริหาร
หลักสูตร การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้อง
กับงานวิจัยของพระมหาอนันท์ ชยานนโท
(เหล็กดี) (๒๕๕๘) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพ
ปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
บาลีทั่วไป ส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาใน
ลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลายๆ ด้าน เช่น

ปัญหาที่เกิดจากมาตรฐานการเรียนการสอน สถานที่เรียน ครูผู้สอน ตลอดจนงบประมาณ เป็นต้น แนวโน้มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น ในด้านคณาจารย์และผู้เรียน มีแนวโน้มว่าจะถดถอยลงเรื่อยๆ จะหาครูผู้สอนและนักเรียนได้ยากขึ้น ทำให้สำนักเรียนในบางแห่งไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในทั้ง ๗ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ ๔) ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดประดิษฐ์ จิตาโก (ประคองสาย) (๒๕๕๗) ที่ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนวิถิปุทธเป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้พัฒนาการกินอยู่ ดู ฟัง ให้เป็น และนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันพัฒนาทักษะชีวิต การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นต้น โดยมีแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธ ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหารจัดการ ๒) ด้านกายภาพ ๓) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ๔) ด้านการเรียนการสอน และ ๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวัชชัย ธรรมวีลี และคณะ (๒๕๕๓) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแผนกธรรม – บาลีของรูปแบบการจัดการศึกษาแผนกธรรม – บาลี ของคณะสงฆ์ภาค ๔ พบปัญหาหลัก ๒ ประการคือ ๑) การหาเด็กและเยาวชนเข้ามาบวชเรียน ได้ยาก ๒) สามเณรนักเรียนขาดความเพียรที่จะเรียนธรรม – บาลีซึ่งต่อมาจัดการ

ศาสนศึกษาแผนกธรรม – บาลี ของคณะสงฆ์ภาค ๔ ใช้วิธีประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจ จนได้เด็กเข้ามาบวชเรียนและจัดการเรียนการสอนส่วนครูสอนได้จัดนิเทศถวายประจำด้านสวัสดิการของนักเรียนเจ้าสำนักเรียนและชาวพุทธได้อุปถัมภ์ปัจจัย ๔ ดูแลเวลาอาพาธจากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหารครูและสามเณรที่มีต่อการจัดการศาสนศึกษาแผนกธรรม – บาลี ของคณะสงฆ์ภาค ๔

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนนำ คือ หลัก การ การ บริหาร ด้าน การ ศึกษา สภาพแวดล้อมการบริหารด้านการศึกษา และ วัตถุประสงค์การบริหารด้านการศึกษา กระบวนการพัฒนาการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารด้านการศึกษา วิธีการพัฒนาสมรรถนะการบริหารการศึกษา และหลักการบริหารการศึกษา และการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการเรียนการสอน การติดตามการดำเนินการ และการประเมินผล

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้ องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารด้านการศึกษา มี ๔ ข้อย่อย ได้แก่ ๑) ด้านคุณค่า มีผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา มีคุณภาพสามารถชี้้นำความถูกต้องแก่สังคมได้ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความรู้ความเข้าใจ ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ นโยบายการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ที่เป็นเอกภาพ ๒) ด้านความรู้ พื้นฐานความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัยและสามารถเผยแผ่

พระพุทธศาสนาได้ มีความรู้ความเข้าใจภาษาบาลี อย่างถ่องแท้ กว้างขวางและลึกซึ้ง ๓) ด้านทักษะ มีทักษะความสามารถ ความประพฤตินี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา มีทักษะการสอนที่ดี มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ๔) ด้านลักษณะเฉพาะ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นๆ พร้อมทั้งจะประสบความสำเร็จและความล้มเหลวร่วมกัน เป็นผู้โอบอ้อมอารีย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้บริการด้วยความจริงใจ มีความเป็นประชาธิปไตยและใช้การทำงานเป็นทีม ความเหมาะสมของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครรณา CPEA MODEL มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะบริหารการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรมีการเสริมความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยการให้มีการสอบธรรมศึกษาและความรู้เบื้องต้นในพระไตรปิฎก เพื่อเพิ่มความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้บุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท

๒) การบริหารการศึกษาของพระสังฆาธิการทุกระดับ เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความ

ร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน และองค์กรภาครัฐ จะต้องมีความตระหนักและร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการกำหนดนโยบายและแผนงานต่างๆ ร่วมกัน จึงจะสามารถประสบผลสัมฤทธิ์ได้

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) ควรจัดทำคู่มือรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสด้านการบริหารการศึกษา

๒) ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการศึกษาทำความเข้าใจในรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ด้านการบริหารการศึกษาอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะนำไปใช้และควรพิจารณา ทบทวน ปรับปรุงบทบาทของตนเองทั้งในด้านการบริหารวิชาการ บุคคล งบประมาณ และทั่วไป

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรนำการประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาแต่ละด้านไปทำการศึกษาเป็นพิเศษการนำหลักพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และการมีครอบครัวที่อบอุ่นด้วยการทำบุญตักบาตร เข้าวัด ฟังธรรม และรักษาศีล นอกจากนั้นยังมีกัลยาณมิตรที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการบริหารการศึกษาเพื่อเป็นต้นแบบในเชิงการวิจัยเพื่อการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรมในการบริหารการศึกษาในระดับต่างๆ

บรรณานุกรม

- กองพุทธศาสนศึกษา. (๒๕๕๓). **แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการการพัฒนาศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๓ – พ.ศ. ๒๕๖๒)**. กรุงเทพมหานคร : กองพุทธศาสนศึกษา.
- กาญจน์ บอลสิทธิ์. (๒๕๕๓). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการปฏิบัติงานกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของหัวหน้าสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย และจังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ชนิกา ภูวดิษคุณ. (๒๕๕๔). **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารความเครียดในองค์กร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดประดิษฐ์ ชูตาโม (ประคองสาย). (๒๕๕๗). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิชชัย ธมมรสีและคณะ. (๒๕๕๓). **รูปแบบการจัดการศาสนศึกษาแผนกธรรม-บาลี ของคณะสงฆ์ภาค ๔**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรเพชร ธีรเวที. (๒๕๕๘). **การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา**. **วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มิ.ย. ๒๕๕๘ : ๑๙-๓๒.
- พระมหาอานนท์ ชยานนโท (เหล็กดี). (๒๕๕๘). **การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : ปัญหา แนวโน้ม และกลยุทธ์การพัฒนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน. (๒๕๕๖). **การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพชรณินทร์ การะวิโก. (๒๕๕๘). **รูปแบบการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนัส ภาคภูมิ และคณะ. (๒๕๓๘). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา : โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- วชิระ เพ็งจันทร์. (๒๕๔๕). **พรรณนาเรื่องเครียด. หมอชาวบ้าน**. เล่มที่ ๒๗๔. ฉบับที่ ๒๓. กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕.

- วนิดา รัตนมงคล. (๒๕๕๑). **สภาวะความเครียดของนิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษปีที่ ๒ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตอุดรธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๑**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิชญาภา เมธีวรฉัตร. (๒๕๕๗). **รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือตอนล่าง ๒**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีโรจน์ สารรัตน์. (๒๕๓๙). **ภาวะผู้นำ:หลักการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- สุภาพร มากแจ้งและคณะ. (๒๕๔๒). **การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์**. รายงานวิจัย กรมการศาสนา : กระทรวงศึกษาธิการ.